

CRÉIXER AMB ELS PEUS TOCANT A TERRA: EL MÓN CASTELLER EN EL SEU MILLOR MOMENT

«Els castellers són gent ordinària fent coses extraordinàries i desenvolupen un sentit de continuïtat, cohesió social i solidaritat». Aquests destacats del text enllacen amb els punts del decàleg mūtāre que parlen de la cultura per a tothom i de la necessària implicació i cocreació de les persones en els esdeveniments culturals.

En mig segle, els castells han passat de ser una activitat relativament marginal a un dels símbols més potents de Catalunya. Aquest salt qualitatiu i quantitatiu, però, no ha estat casual, sinó propiciat pel canvi en el model associatiu de les colles castelleres, amb l'adopció de l'amateurisme integral i la incorporació de la dona, un procés que també ha comportat l'apoderament del col·lectiu i que té al darrere una racionalitat que fa prevaldre la sostenibilitat.

Que el món casteller viu, en aquesta segona dècada del segle XXI, el millor moment de més de dos-cents anys d'història de les torres humanes és ben fàcil d'argumentar. Pràcticament qualsevol indicador ho certifica. Es fan més castells que mai (uns dotze mil cada any), a càrrec de més colles que mai (entorn del centenar), i són més alts i difícils que mai. Només un exemple que fins i tot el neòfit entendrà fàcilment: durant l'anomenada primera època d'or dels castells (1851-1889) no està documentada la consecució de cap castell de deu pisos; de fet, no queda clar que s'arribés a provar. En les cinc temporades que van del 2013 al 2018 se'n van completar més de trenta.

Tampoc no hi ha cap dubte pel que fa a l'extensió geogràfica del fenomen, que es pot veure com un clar procés de nacionalització. Fins fa cinquanta anys, els castells pràcticament estaven limitats al Camp de Tarragona i al Penedès —que encara es coneix com la seva àrea tradicional—. Avui, els castells són presents pràcticament arreu del Principat, i en la darrera dècada han arribat a les zones que fins ara n'havien estat més refractàries, com les Terres de l'Ebre o els Pirineus, tot i que cal veure si s'hi consolidaran. Els castells també són presents en altres àrees de parla catalana (la Catalunya Nord, Andorra o l'illa de Mallorca), i fins i tot comencen a ser una realitat digna de consideració les colles aparegudes a diverses capitals europees (Londres, París, Madrid, etc.), generalment vinculades a les comunitats catalanes a l'exterior, tot i que no limitades a aquestes.

La fotografia de la situació actual del món casteller també ens presenta una activitat amb una notable presència mediàtica i un prestigi social i cultural creixent, que ja el 2007 era coneguda i apreciada per la majoria dels catalans en una àmplia enquesta encarregada per la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (el 98,3% dels enquestats sabien què eren els castells, i el 93,6% els valoraven de manera positiva o molt positiva). Tres anys després, la inscripció dels castells a la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco va reblar el clau quan l'organisme internacional va certificar que «els castells són reconeguts pels catalans com una part integral de la seva identitat cultural, transmesa de generació en generació, proporcionant als membres de la comunitat un sentit de continuïtat, cohesió social i solidaritat». No és estrany, doncs, que des del moviment independentista hi hagi hagut els darrers anys un clar interès a adoptar els castells com a símbol propi, amb la complicitat majoritària, val a dir, de les colles i els castellers, que sovint s'hi han presat activament. És interessant constatar, però, com això no ha impedit alguns intents de fer servir simbologia castelleres també des dels contraris a la independència, fet que confirmaria, en tot cas, la potència dels castells com a símbol del país.

Pàgina 44:
Detall de la Colla Vella dels Xiquets de Valls. © Getty images.

Recollint l'enxaneta, Vilafranca del Penedès. © Fototeca.

Coberta original de *Lo tres de nou*, obra de teatre de Raimon Casas Pedrerol, publicada el 1902.

A PROP DE LA DESAPARICIÓ

És molt important recordar que les coses no sempre han estat així. Amb el pas del segle XIX al XX, els castells van estar a punt de desaparèixer, incapaçs d'adaptar-se a les noves circumstàncies i idees de progrés (inclòs un catalanisme que no se'ls mirava amb gaire simpatia). L'obra de teatre *Lo tres de nou* (estrenada a Valls el 1901) és especialment significativa. L'heroi accepta participar en una actuació per complaure el pare de la seva estimada, però conclou que els castells són «espectacles dignes d'aquell temps i d'aquell poble que, esclau de l'obscurantisme, demanava pa i cadenes als saions que l'envilien». I, malgrat una revifalla i uns apunts de modernització els anys de la República, cap a la dècada dels seixanta el món casteller tornava a semblar un malalt envellit amb poc futur. A Tarragona es deia llavors que els castellers eren «gent de pet i rot», i quan un jove vallenc amb feina estable d'administratiu i jugador habitual als escacs va decidir fer-se casteller, la seva mare li va recriminar que havia canviat l'afició dels intel·ligents per la dels «rucs». El cert és que les poques colles castelleres existents llavors eren grups reduïts, tancats, formats exclusivament per homes d'extracció social més aviat baixa. La freqüència de les caigudes i un caràcter tirant a mercenari, especialment pel que fa a la canalla, no ajudaven a millorar-ne la imatge.

© Getty images.

A partir de finals dels seixanta, però, arrenca un procés de transformació en el model de colla casteller que rep les aportacions successives dels Nens del Vendrell, els Castellers de Barcelona (la primera colla estable nascuda fora de l'àrea tradicional, el 1969) i els Bordegassos de Vilanova (nascuts el 1972 i que veritablement prefiguren en gran manera el nou model). A finals de la dècada, aquest nou model més plural i integrador, en sintonia amb les ànsies democràtiques, de recuperació del carrer i d'un activisme en el catalanisme cultural, irromp ja de manera clara amb un seguit de colles noves encapçalades pels Minyons de Terrassa.

Els elements clau del nou model són fonamentalment dos: l'adopció de l'amateurisme i la incorporació de les dones a les colles. Tots dos tenen en comú que propicien l'obertura de les agrupacions, i, per tant, el seu creixement. El canvi, però, no és immediat: durant la dècada dels vuitanta conviuen colles ja amb el nou model assumit amb les més tradicionals, que s'hi van adaptant de mica en mica. En tot cas, cap al 1990 el nou model ja és clarament el majoritari, i així facilita l'explosió territorial i de creació de noves colles: el món casteller passa d'unes vint colles a sei-

xanta en només un decenni. Aquesta explosió, lògicament, és deguda a múltiples factors, com ara la crisi de l'associacionisme més clàssic o la irrupció dels castells en els mitjans de comunicació nacionals, i molt especialment a Televisió de Catalunya, però el canvi de model descrit n'és la condició prèvia imprescindible.

Insistim en la importància del canvi de model de colla perquè, en canvi, els castells pròpiament han canviat relativament poc en aquests dos-cents anys: lògicament hi ha hagut també una millora tècnica i diverses innovacions, però les torres són essencialment les mateixes. De fet, bona part del repertori actual ja existia fa cent cinquanta anys. Són els castellers (ara també castelleres) i les colles els que han canviat. El model actual ha assolit l'èxit perquè és el que ha sabut optimitzar el potencial que ja tenien els castells des de l'origen (amb característiques com l'espectacularitat o la incertesa del resultat, però també la necessitat de treball col·lectiu o uns resultats fàcilment objectivables) per donar resposta a les necessitats contemporànies.

ÈPICA A L'ABAST DE TOTHOM

Els castells són un espectacle amb importants dosis d'èpica i emocions fortes, però l'element diferencial és que estan oberts a la participació de pràcticament qualsevol persona que s'hi vulgui sumar. A les colles mai no sobra gent, i tothom pot resultar útil amb independència de les seves capacitats i característiques físiques i, fins i tot, de la seva disponibilitat (un pot regular-hi el seu grau de militància, tot i que no hem de perdre de vista que l'altíssim nivell casteller assolit actualment ha estat possible també gràcies a un alt nivell de compromís i dedicació dels nuclis dirigits de les colles i d'aquells que ocupen les posicions més destacades en les torres). Per tot això, sovint s'ha parlat dels castells com gent ordinària fent coses extraordinàries. A la nostra societat hi ha poques ocasions per viure en primera persona, com a protagonista —encara que sigui des del darrer cordó de la pinya—, experiències tan potents com els èxits —i també els fracassos— castellers.

Les colles castelleres són avui espais de socialització privilegiats. Grups força nombrosos, oberts, en què participen persones que difícilment s'haurien trobat o es relacionarien en altres àmbits de la vida. Una activitat que es pot fer en família, aglutinant diferents generacions. Una de les poques activitats físiques d'equip en què homes i dones actuen plegats. Lògicament, les colles també funcionen com a espais de solidaritat interna i com a generadors i dinamitzadors de la comunitat. Si a les colles es viuen experiències extraordinàries, tant positives com negatives, és lògic que els lligams que s'hi generin tinguin també una força extraordinària.

Algunes de les qualitats i atractius del món casteller són comuns amb altres elements de la cultura popular d'arrel tradicional. Però altres aspectes són força exclusius dels castells. Així, per exemple, l'activitat casteller dona uns resultats concrets (les torres assolides), que a més són comparables i es poden ordenar segons la dificultat. Això permet, per tant, visualitzar clarament l'evolució d'un grup, tant en relació amb ell mateix (autosuperació) com respecte als altres (competició): «Estem millor que fa un mes o que la temporada passada» o «Som millors que aquell altre grup». Aquesta capacitat de valorar els resultats en

clau d'èxit o fracàs es dona amb força naturalitat i permet, també, bastir relats de gran potència: podem generar expectació per saber què passarà en una diada castellera, però no (o no de la mateixa manera) respecte a una trobada gegantera o una ballada de sardanes.

UN CREIXEMENT ESPONTANI I POC PLANIFICAT

Val a dir que una de les característiques potser més sorprenents de l'èxit actual dels castells és que no ha respost a cap estratègia definida i planificada. El creixement més aviat s'ha anat donant de manera bastant espontània i orgànica. El món casteller, en el millor dels casos, s'ha anat adaptant a aquest creixement buscant respostes, si calia, *a posteriori*, però amb força improvisació. L'aparició de cada nova colla ha respost estrictament a la voluntat dels seus nuclis impulsors, sempre en l'àmbit local. El col·lectiu casteller mai no s'ha fixat arribar a un nombre determinat de colles, o fites, com tenir presència en cada comarca. De fet, el debat sobre fins on s'ha de continuar creixent o fins i tot si aquest creixement és positiu no s'ha explicat mai, i segurament tampoc no hi hauria consens.

Això no vol dir que el creixement s'hagi produït de manera irracional. Si hagués estat així, segurament no estariem parlant d'èxit. El creixement ha seguit una lògica i una racionalitat més aviat intuïtives, sovint no explícites, amb força assaig-error, i ara ja fonamentada en un model de colla consolidat i que hem descrit anteriorment; un model que busca, en gran manera, la sostenibilitat en qüestions que van des d'allò purament econòmic —fer castells, per cert, és una activitat bastant barata— fins al nombre d'actuacions que cada colla pot assumir o el format d'aquestes.

Des de fora del món casteller, sobretot, són habituals visions en què els castells són presentats com una activitat amb un potencial enorme però amb el llast de la manca d'ambició o imaginació dels castellers. El comentari més habitual és: «Si els castells els haguessin inventat els americans, ja veuríem!». Efectivament, és probable que

els americans no tinguessin tants problemes per reconèixer els castells com una activitat moderna i urbana —que és el que són— i superar els prejudicis respecte el folklore que encara impregnen una part important del món cultural català, però, en tot cas, aquestes visions ignoren que precisament s'ha arribat a l'èxit present dels castells seguint la lògica del col·lectiu.

Diada de Santa Tecla.
© Castellers de Vilafranca.

L'EMPODERAMENT DELS CASTELLERS

En aquest sentit, el veritable secret de l'èxit actual dels castells rau en el fet que són els mateixos castellers (com a col·lectiu, i també dins cada colla) els que tenen el control de l'activitat. Amb l'amateurisme i el baix cost (relatiu) de fer castells, l'èxit de les colles depèn en gran manera de la capacitat de generar l'entusiasme dels seus components, de milers de decisions personals i quotidianes com fer-se membre d'una colla, anar a l'assaig del divendres o participar en l'actuació del diumenge en lloc d'anar a fer una paella a la platja. D'una manera similar a com Renan parlava de les nacions, podríem dir que una colla castellera és un plebiscit permanent. I malgrat dinàmiques que proven d'acostar les actuacions castelleres a un espectacle més potent i mediàtic, el fet és que el món casteller funciona ara com ara de la manera que més convé a les colles, amb un tipus de competició subtil, no explícita, i en què l'autosuperació hi és tant o més important. Aquesta situació, pròpia de les darreres dècades, ha estat descrita com un procés d'empoderament dels castellers.

Dues decisions adoptades l'any 1970 pel Patronat Municipal de Castells de Tarragona (és a dir, l'Ajuntament) il·lustren com ha canviat el món casteller, i, especialment, l'autonomia i la capacitat de control sobre la seva activitat del col·lectiu. En primer lloc, el Patronat va decidir la fusió de les dues colles castelleres de la ciutat —que responien a una dinàmica dual històrica— en considerar que no tenien el nivell adequat per representar-la. Un fet com aquest és inconcebible ara mateix, i no només per la diferència en el context polític. D'altra banda, el Patronat també va decidir recuperar el concurs de castells a la plaça de toros de Tarragona (ja se n'havia fet als anys trenta i cinquanta). Aquesta convocatòria bianual es manté i continua sent, de llarg, l'actuació castellera que genera més expectació, però l'evolució del seu format els darrers anys respon sobretot a les necessitats de les colles i a la lògica de sostenibilitat del món casteller, i no simplement a l'espectacle per l'espectacle.

Es podria dir que avui en dia els castells formen part del *mainstream* cultural català. L'èxit, però, sempre comporta nous reptes, i aquests són encara més complexos i perillosos quan no hi ha hagut una planificació acurada que ja n'hagués avançat les possibles conseqüències. Els castells s'han convertit en una marca valuosa, i és lògic que siguin molts els qui vulguin una part del pastís, fins i tot al marge de la voluntat dels castellers. La comercialització, la internacionalització o la politització són alguns dels reptes que encara el món casteller amb vista al futur. L'experiència de les darreres temporades respecte de l'anomenada «guerra dels drets televisius», que ha enfrontat la federació que agrupa les colles amb un operador televisiu, però també les mateixes colles entre elles, hauria de ser un crit d'alerta, i certifica la necessitat de millorar la planificació i gestió del col·lectiu. Igualment, el caràcter simbòlic assolit pels castells pot esdevenir un llast si impedeix que l'activitat continuï evolucionant i adaptant-se a les noves demandes de la societat.

Bibliografia bàsica:

BOTELLA i PAHISSA, Miquel (2018). *Castells: Una història d'èxit*. Barcelona: Galaxia Gutenberg.

BOTELLA, Miquel, i SOLER, Guillermo (2019). «El model casteller modern: una història d'èxit». A DDAA. *Enciclopèdia castellera. Antropologia i sociologia*, volum 4. Valls: Cossetània Edicions.

CASAS PEDREROL, Raimon (2014). *Lo tres de nou: quadret de costums de Valls*, edició a cura de Xavier Brotons. Valls: Cossetània Edicions.

SOLER GARCÍA DE OTEYZA, Guillermo (2009). *Revolució o reforma. El canvi en el model de colla castellera a Tarragona*. Valls: Cossetània Edicions.

Amunt la inclusió

Fer pinya, una expressió tan nostra, tan gràfica i útil en el món casteller, és la manera més clara d'exposar el que tot nouvingut està convidat a fer en una colla castellera: «Vine! Ajuda'ns! Sigues un més de nosaltres!».

Les històries de la Samanta, l'Edmond, l'Attiya, la Neus i el David són només alguns exemples de cohesió, integració i inclusió social com a part de la gran família que són la relació, el vincle, els somnis, el treball i la coordinació d'una colla castellera.

La Samanta, lituana, i les seves filles, angleses, integren la colla castellera de Sitges.
© Samanta Fawcett.

La primera vegada que la Samanta Fawcett va veure un castell fet de persones va ser per televisió, a Londres, on vivia. «Vaig pensar que era un rècord Guinness, increïble», recorda.

Nascuda a la ciutat lituana de Kaunas, l'any 1985, als divuit anys va anar a estudiar literatura a París, abans d'anar a viure a Anglaterra. Organitza congressos, una feina que pot fer des d'on sigui. Un client seu resident a Sitges

la va convidar una setmana, i li va agradar tant, que, farta de la pol·lució londinenca –diu–, va decidir posar rumb cap a Catalunya. «Volia aprendre català i castellà i viure una cultura diferent», explica. I el 26 de juliol de 2016 arribava a Sitges amb la seva família. Té dues filles, la Charlotte i la Kotryna, que ara tenen deu i nou anys.

Els primers dies passejant per Sitges van coincidir amb una diada castellera. Tenien al davant una experiència increïble, ben real. «Vaig plorar veient allò i sentint el “puja, puja”... Pensava que a sota de les persones enfilades hi havia una estructura que els aguantava, però en veure'ls baixar vaig comprovar que no hi havia res. Vaig pensar: no sé qui són aquesta gent, però els buscaré perquè ho vull fer», explica.

Va preguntar als veïns i mares de nens de l'escola, però li van dir que era molt perillós. Van passar uns quatre mesos i encara no havia trobat cap contacte casteller, fins que una tarda les seves filles van tornar de l'escola emocionades. Els castellers hi havien anat a ensenyar-los a fer castells i els havien deixat una revista i un contacte per anar-hi.

«El millor que ens ha passat a Sitges»

Aquell dia, les vides de la Samanta, la Charlotte i la Kotryna es van enriquir molt més. I ràpid. «Jo encara no tenia cap amic a Sitges, treballant des de casa no em relacionava amb gent, i el primer vespre que vam anar a l'assaig, vaig conèixer dues-centes persones de cop», diu. «Va ser com entrar a formar part d'una nova i gran família. És el millor que ens ha passat a Sitges», expressa.

Després del primer assaig amb la Colla Jove de Castellers de Sitges, passejar per la ciutat ha estat sempre un «hola» constant. La Samanta ha fet de pinya, de primer lateral i ara puja a segons. «En vint-i-sis anys d'història de la colla, era la primera dona fent segons en un quatre de set», puntualitza orgullosa. «Va ser a Sant Pere de Ribes. Tenia cinc o més persones a sobre meu», explica. És clar que ella juga amb avantatge. Fa arts marciais com ara *kick-boxing* i jujutsu, i és atleta de carreres d'obstacles, número 1 del món en la seva categoria. «Tinc força per als castells, no se'm fa difícil perquè entreno molt físicament», diu.

Ara, tant ella com les seves filles, enxanetes totes dues, van als assajos de castells tres cops per setmana, un gran compromís, i, com diu la Samanta, un estil de vida. «La colla és una inclusió total; siguis baixet, superalt, gras o prim, tothom hi té lloc i hi és benvingut», afirma. «Em sembla un bon exemple de treball en equip: si algú no funciona, el castell pot caure.»

Progrés en català

La Samanta, el primer dia d'assaig, no entenia res, «tot era en català, per això de seguida vaig progressar tant. Ara vaig a classe de català i aprenc molt més ràpid que els companys», diu. «Ja no puc imaginar la vida sense castells. Si algun dia torno a Londres, cercaré una colla allà. L'amistat, la gent, les relacions, l'esport, la cultura, el català..., tot s'enforteix en una colla», diu.

Una mica més avall de Sitges, a Vilafranca del Penedès, l'Edmond Sakyi ha viscut també l'abraçada castellera. Va néixer a Ghana, té setze anys i en fa set que viu a Vilafranca del Penedès, amb els seus pares i dos germans més petits. De caràcter sociable, de seguida va fer amics i va obrir-se al català. «A Ghana parlava tres llengües: el ga, el tswi i l'anglès, i, tot i que el català òbviament em va costar, segurament no tant com si només hagués parlat una llengua», explica.

Fa dos anys, una companya d'institut i d'atletisme, la Maria Mas, que ja era castellera, li va dir que

L'Edmond, nascut a Ghana, viu a Vilafranca del Penedès, on s'ha integrat al món casteller. © Tomás da Silva.

l'acompanyés a un assaig amb els Castellers de Vilafranca. «No sabia que era una cosa tradicional, no en sabia res, però m'hi vaig enganxar de seguida. Hi vaig anar amb malles d'atletisme i una dona em va posar una faixa taronja, no de color negre. I em va dir: "Farem que els petits practiquin sobre teu"».

Prova superada. «No estic acostumat a veure gent pujar sobre altres persones, però em va agradar, i, encara ara, ajudo els nens a practicar pujant sobre meu. I també soc a la pinya», explica. «Al principi vaig pensar que era molt fàcil, que al cap de dos dies ja podria pujar als pisos, però després veus que no és tan senzill, que cal practicar molt», diu.

Les aportacions del món casteller a l'Edmond les té ben clares: «Primer de tot, conèixer les tradicions del poble on visc i, sobretot, conèixer gent gran, amb molta experiència perquè fa tota una vida que fan castells i jo n'aprenc molt», diu. La seva germana petita ara també és castellera.

«S'estima molt, la gent dels castells»

«Jo m'he sentit molt bé sempre, tothom em pregunta com em va i he vist que en el món casteller tot és molt d'estimar; s'estima molt, la gent dels castells», destaca l'Edmond.

I no és que li hagi canviat tant, la vida, a ell, ni pel català, ni per la quantitat d'amics, perquè ell ja en tenia, fins i tot de castellers de la seva colla, i d'altres colles, com la Vella o dels Xicots. «És un esport més que practiques de nit, i és important que t'agradi», comenta.

L'Edmond ha estat cinquè als campionats de Catalunya d'atletisme i vint-i-quatrè als estatals. En el món dels castells també té les seves fites: «M'encantaria escalar posicions, i una bona idea seria –que ja ho fan, però encara més– sortir a altres països a ensenyar a fer castells, perquè a fora no en tenen ni idea, que es fa això, i seria una altra cosa que la gent podria fer als seus pobles. Si anessin a Ghana, jo estaria encantat», conclou.

Dels Estats Units a Gràcia

L'Attiya Abdulghany va néixer a l'estat nord-americà de Maryland el 1983. Havia vingut a Barcelona de vacances fa uns deu anys i mentre va estudiar a Madrid s'escapava alguns caps de setmana a la capital catalana. Un dia, passejant per la Barceloneta, va veure fer castells i va pensar: «Que guai, això!». Però després se'n va tornar al seu país. I ara fa sis anys, cercant el seu lloc i pensant en un parell d'amics que tenia a Barcelona, i en

la seva feina, al capdavant de la seva pròpia empresa de màrqueting digital que podia continuar fent des d'aquí, es va traslladar a viure a Barcelona.

«No sé què m'esperava, però va ser molt millor»

Viu a Gràcia i això ja dona bastants punts d'integració, però els va multiplicar quan l'encarregat del *coworking* gracienc, que és la seva oficina, li va dir que a la seva colla, els Castellers de Sarrià, buscaven gent. «Vine a provar-ho, t'agradarà», li va dir.

I dit i fet. El febrer d'aquest any va anar al seu primer assaig, a la plaça Molina. «Va ser un miniassaig. La gent va ser superamable amb mi. Jo no ho entenia pas tot, i em deien: "No passa res, el que no entenguis ens

L'Attiya, nord-americana,
és dels Castellers de Sarrià.
© Tomás da Silva.

ho preguntes”», recorda. «No sé què m’esperava, però va ser molt millor», diu.

Aprendre la història dels castells i com es construeix la pinya i cada pis li va interessar moltíssim. «Soc curiosa de mena, i res no va ser supercomplicat», confessa.

Des d’aleshores, cada dimecres i divendres, quan no viatja, va a l’assaig. «Tenir un amic a la colla ho fa superfàcil. Ell em deia: “Vens avui, eh?”. I en cada assaig n’aprenc molt», destaca.

La seva primera actuació va ser al Tibidabo. Va començar fent de contrafort i ara ja aprèn a pujar a segons. I comparteix fotos i vídeos amb amics i familiars. «Em diuen que m’he integrat molt bé. Gràcies als castells he triplicat els amics, amb qui faig moltes coses. Som uns cent vint i tenim grups, com famílies dins de la gran família. En la meua som uns deu i fem sopars, o anem a les festes de Gràcia i de Sants, o sortim el cap de setmana», explica.

Els primers sis anys de l’Attiya a Barcelona, reconeix que la meitat dels seus amics eren americans, i la resta, catalans, «i perquè visc a Gràcia, que això ajuda més», precisa. «Però amb els castells he conegut gent que no hauria conegut de cap altra manera», diu. A més, ha millorat moltíssim pel que fa al català. «Passant cinc hores a la setmana amb gent només parlant català és més fàcil», justifica.

I la il·lusió s’encomana. L’Attiya ja va portar a un assaig un parell d’amics per a qui l’experiència també ha estat molt bona. «Sents molt la fraternitat, fins i tot entre les colles. Com que la nostra és molt jove, de ve-

gades ens venen una vintena de persones de la Colla de Gràcia si ens falta gent en actuacions. Aquest bon rotllo m’encanta. Els castells són moltes coses juntes: faig esport, conec gent i són una part de la cultura catalana superinteressant», afegeix.

La cultura catalana, la Neus Folch, que és filla de pares catalans, però nascuda a Mèxic, ja la duia amb ella quan va participar

La Neus, filla de catalans nascuda a Mèxic, fa pinya amb la colla dels Capgrossos de Mataró. © Neus Folch.

en el seu primer assaig de castells. Quan tenia nou anys recorda que la van enviar, a ella i al seu germà, amb uns amics a conèixer Portbou, on havia nascut l’avi matern. «A Mèxic sempre hem parlat català. Els meus pares, amb amics refugiats catalans, van fer pinya allà. A l’Orfeó Català organitzaven corals i classes de català. Jo sabia que aquí es feien castells, però allà eren més de ballar sardanes», diu.

I ara fa quatre anys, com que ella volia viure l’experiència de residir en un altre país, va vendre el negoci que tenia i dos pisos i, sense conèixer ningú aquí, va aterrar a Barcelona amb cinquanta-dos anys. «Bé, tinc cosins, però són llunyans. I, com que ni treballava ni estudiava, només anant pel carrer no era fàcil fer amics.» Però un dels cosins llunyans li va suggerir que una bona manera de conèixer gent seria entrant en una colla castellera. I així ho va fer. Va escriure a un parell de colles i els de la Vila de Gràcia li van contestar de seguida que la rebrien amb els braços ben oberts. «Jo pensava que per ser castellera necessitava un entrenament especial, però la gent del comitè de benvinguda ja em van explicar que no calia res d’especial.»

«Orgull i sentiment de pertànyer a un grup»

La Neus va arribar a la colla just abans de la celebració del concurs de castells, per això –diu– no li van fer gaire cas els primers dies, però sí que li van donar una samarreta per anar-hi. «No coneixia ningú i hi havia milers de persones a la plaça», rememora.

Ara tot allò ja és història i ho explica «amb molt d’orgull, i sentiment de pertànyer a un grup, és molt emocionant», confessa. «El més bonic de la colla és que hi ha molts interessos semblants: els fills, la feina, el cinema, la cuina, i acabes fent moltes més coses a banda dels castells: prendre una cervesa, un sopar mexicà, o ajudar a plantar faves o a recollir olives a algú de la colla. Realment fas amics, és una manera molt bona de conèixer gent», diu.

L’Attiya es prepara per fer pinya. © Tomás da Silva.

El David és uruguaià i des que va arribar a Mataró forma part de la colla dels Capgrossos. © David Konovaluk.

Quan va sentir ganes de deixar Barcelona, tenia clar que havia de ser un lloc amb mar i amb colla castellera. Ara viu a Mataró i fa pinya amb els Capgrossos, tot i que no deixa de fer altres activitats amb la gent de la colla de Gràcia. «Tres d'ells em van ajudar a fer el trasllat», diu ben agraïda. «Els amics que he fet a la colla són els meus actuals amics.» Quan envia fotos a la seva mare a Mèxic, «sempre em diu que li fa por que caigui el castell, però explica a tothom que faig castells. I sé que el meu pare hauria estat molt content per la tradició castellera a la seva terra, el Vendrell. Tenim una foto de l'any 1900 d'un pilar aixecat just al davant de casa seva, amb el meu besavi al balcó agafant l'enxaneta», explica.

Ara ella veu arribar els nous. «Han vingut refugiats sahrauís que no parlaven ni castellà. A mi m'agrada explicar-los les posicions. M'agradaria ser part del comitè de benvinguda», diu.

Un dels seus companys als Capgrossos és el David Konovaluk, que va néixer a l'Uruguai, però amb vint anys va venir a viure a Mataró, on la seva mare ja feia dos anys que vivia. Al cap d'un mes va trobar feina, i en un bar va conèixer un home que el va convidar a provar els castells, i un dia a les nou del vespre se n'hi van anar junts.

«A partir d'aquell dia, anant pel carrer, la gent de castells em van començar a saludar», explica. «I em va

agradar participar ja des del primer dia fent pinya, perquè et senties útil.»

«Molta gent em diu que conec més pobles i ciutats que ells, que són d'aquí», afirma. I ho diu també satisfet perquè és ja un dels veterans de la colla. De la seva experiència, en fa un balanç molt positiu. «He fet grans amics, i això m'ha ajudat a no enyorar tant l'Uruguai», explica. El seu consell per a qualsevol nouvingut el té clar: «El millor és fer coses i sentir-te benvingut. I, en una colla castellera, les relacions enforteixen molt personalment. Si ets estranger encara estan més per tu, la discriminació no existeix», puntualitza.

A més, ell sap que les relacions depassen assajos i diades castelleres. «Els castells és el mínim; un castell dura cinc minuts, assages dimarts dues hores i divendres tres, i passes molta més estona parlant com a amics, sobretot en els viatges d'anada i tornada al bus», detalla. «Tenim un grup de WhatsApp de gent jove, de nouvinguts, i si algú busca feina, una bici... sempre hi ha qui respon. Ah! I jo no estudio català, perquè, amb la colla, no m'ha fet falta. N'he après amb ells.»